

Lietuvos faktų suvestinė keliais žodžiais:

- ✓ Manoma, kad Lietuvos mažųjų ir vidutinių įmonių (MVĮ) sektorius iki krizės buvusį lygį pasieks ne anksčiau kaip po 2011 m.
- ✓ 2008–2010 m. MVĮ prarado 85 000 darbo vietų – beveik 11% visos savo darbo jėgos.
- ✓ Pagal daugumą SBA principų Lietuva atitinka ES vidurkį arba nuo jo atsilieka. Tačiau daugumoje sričių padaryta pažanga.
- ✓ 2010–2011 m. Lietuva įgyvendino su aštuoniomis iš dešimties SBA sričių susijusias tikslines politikos priemones, daugiausia dėmesio skirdama verslumui skatinti, sąlygoms gauti finansavimą sudaryti ir MVĮ poreikiams grindžiamam administravimui užtikrinti.

Apie SBA faktų suvestines¹:

Small Business Act (SBA, liet. Smulkiojo verslo aktas) yra Europos Sąjungos pavyzdinė iniciatyva MVĮ remti.

Kasmet atnaujinamomis faktų suvestinėmis siekiama padėti geriau suprasti naujausias tendencijas ir nacionalinės politikos strategijas, kurios turi įtakos MVĮ.

1. MVĮ Lietuvoje – pagrindiniai skaičiai

	Įmonių skaičius			Užimtumas			Pridėtinė vertė		
	Lietuva		ES-27	Lietuva		ES-27	Lietuva		ES-27
	Skaičius	Dalis	Dalis	Skaičius	Dalis	Dalis	Mlrd. €	Dalis	Dalis
Labai mažos	181.555	92,6%	92,1%	241.704	26,1%	29,8%	2	14,0%	21,6%
Mažosios	11.849	6,0%	6,6%	234.683	25,4%	20,4%	2	22,6%	18,9%
Vidutinės	2.347	1,2%	1,1%	224.846	24,3%	16,8%	3	27,5%	17,9%
MVĮ	195.751	99,8%	99,8%	701.232	75,9%	66,9%	7	64,1%	58,4%
Didelės	337	0,2%	0,2%	223.132	24,1%	33,1%	4	35,9%	41,6%
Iš viso	196.088	100,0%	100,0%	924.365	100,0%	100,0%	11	100,0%	100,0%

2010 m. įverčiai, remiantis 2002–2007 m. peržiūrėtos verslo struktūrinių statistinių duomenų bazės (Eurostato) duomenimis. Šiuos įverčius pateikė konsultavimo įmonė „Cambridge Econometrics“. Duomenys susiję su vadinamąja verslo ekonomika, kuri apima pramonės, statybų, prekybos ir paslaugų sektorius (NACE Red. 1.1 C - I, K dalys). Šie duomenys neapima įmonių, kurios veiklą vykdo žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės arba daugiausia ne rinkos paslaugų (pvz., švietimo ir sveikatos priežiūros) sektoriuose. Eurostato duomenys pranašesni tuo, kad iš įvairių valstybių gauti statistiniai duomenys yra suderinti ir juos galima palyginti. Šių duomenų trūkumas tas, kad kai kurių valstybių duomenys gali skirtis nuo nacionalinių valdžios institucijų skelbiamų duomenų.

Vertinant kaip visumą, Lietuvos MVĮ sektorius panašus į ES, ypač pagal įmonių pasiskirstymą pagal dydį. Atsižvelgiant į MVĮ indėlį didinant užimtumą ir kuriant pridėtinę vertę, akivaizdu, kad, palyginti su vidutine padėtimi ES, Lietuvos MVĮ sektorius turi didesnę įtaką šalies ūkiui. Lietuvoje MVĮ sukuria 76% privačiojo sektoriaus darbo vietų ir 64% pridėtinės vertės, o tai yra gerokai daugiau nei visos ES MVĮ skaičiai (67 ir 58%).

Pagal MVĮ pasiskirstymą įvairiuose sektoriuose padėtis Lietuvoje taip pat panaši į visos Europos: Lietuvos prekybos sektoriuje MVĮ koncentracija šiek tiek didesnė nei ES (41 plg. su 31%), o statybų, kitų paslaugų ir gamybos sektoriuose – palyginti mažesnė.

Ekonomikos krizė sudavė rimtą smūgį Lietuvos įmonėms, laikinai pristabdydama ilgalaikius teigiamus pokyčius

užimtumo didinimo ir bendro vidaus produkto kūrimo požiūriu.

Manoma, kad 2008–2010 m. MVĮ sektorius prarado 85 000 darbo vietų, kurios sudarė maždaug 11% visos jų darbo jėgos iki krizės. Labiausiai nukentėjo statybų, gamybos ir transporto sektoriai.

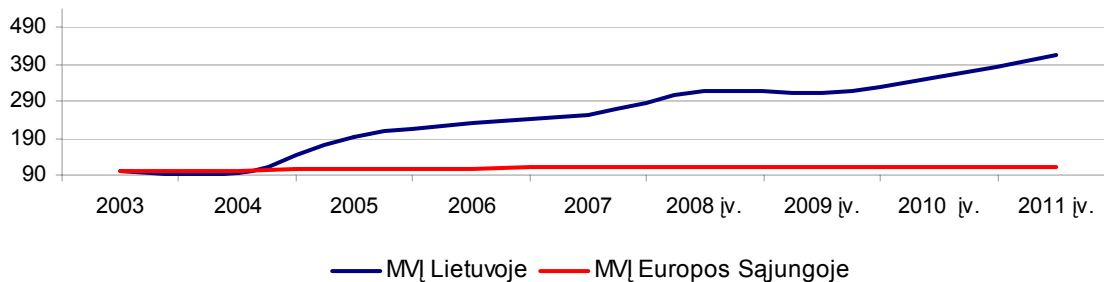
Vertinant 2011 m. perspektyvas, matyti, kad ūkio atsigavimas bus lėtas, tačiau spartesnis, nei numatomas Europos Sąjungoje.

Manoma, kad nuo 2011 m. įmonių skaičius toliau didės – šiuos pokyčius paskatins gerėjanti verslo aplinka. O MVĮ atsigavimas užimtumo ir jų indėlio kuriant ekonominę pridėtinę vertę požiūriu yra gerokai lėtesnis.

MVĮ tendencijos Lietuvoje²

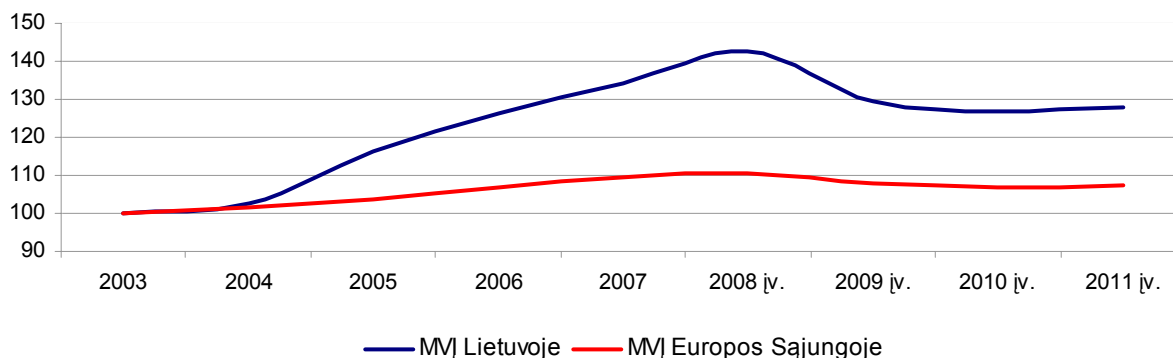
Įmonių skaičius

(Indeksas: 2003=100, įverčiai nuo 2008 m.)

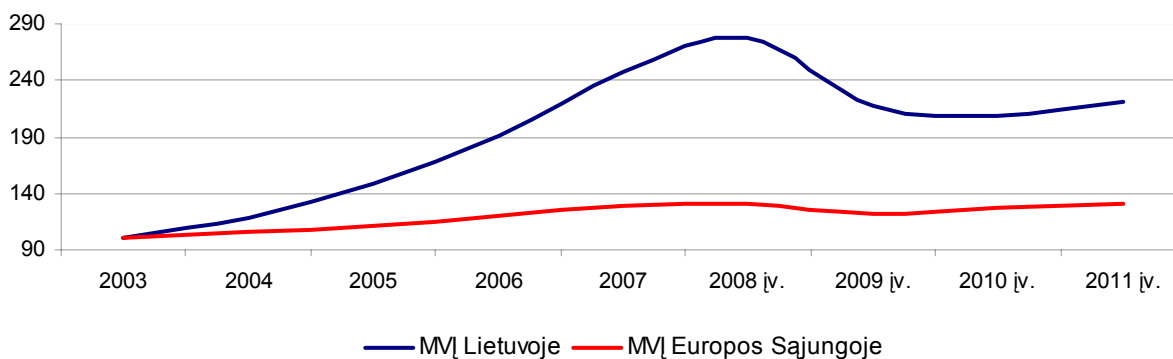
Užimtumas įmonėse

(Indeksas: 2003=100, įverčiai nuo 2008 m.)

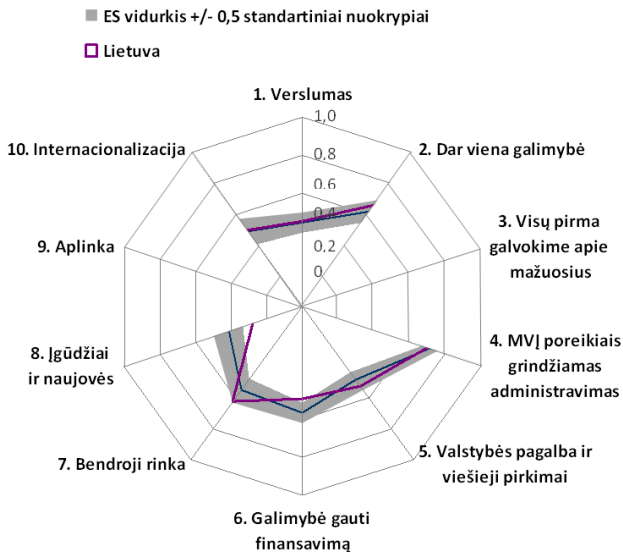
Įmonių kuriama pridėtinė vertė

(Indeksas: 2003=100, įverčiai nuo 2008 m.)

2. SBA įgyvendinimas Lietuvoje

Lietuvos padėtis ES vidurkio atžvilgiu, pagal SBA sritis³

Apskritai iš statistinių duomenų apie MVĮ matyti, kad pagal SBA įgyvendinimą Lietuvos rodikliai yra vidutiniai.

Pagal šešis iš devynių SBA principų, kurių įgyvendinimo rodikliai buvo apskaičiuoti (duomenų apie 9 principo „Aplinka“ įgyvendinimą nesurinkta nė vienoje šalyje), būtent verslumo, naujų galimybių, MVĮ poreikiais grindžiamo administravimo, valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų, bendrosios rinkos ir internacionalizacijos principus šalies rodikliai atitinka ES vidurkį.

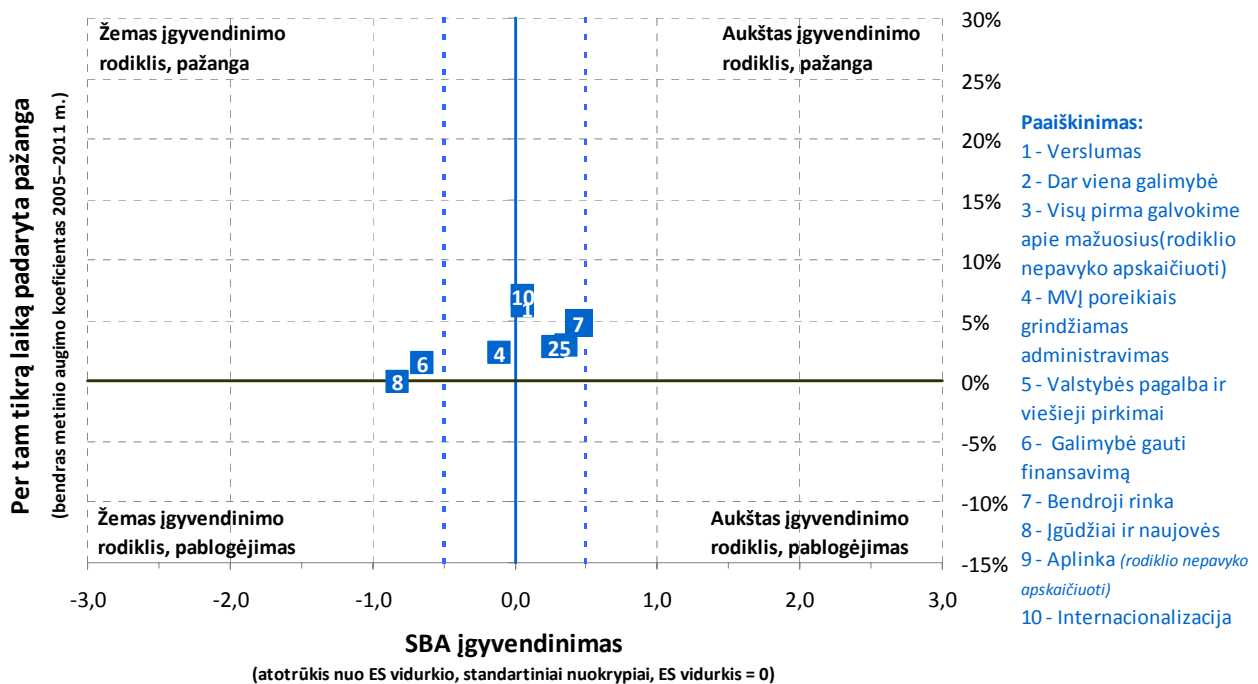
Pagal galimybę gauti finansavimą, principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“ taikymą bei įgūdžius ir naujoves Lietuvos rodikliai yra prastesni už vidurkį.

Siekiant sukaupti išsamesnę informaciją, buvo analizuojamos Lietuvoje įgyvendinamos politikos strategijos⁴. Nustatyta, kad patvirtinama tikslines politikos priemonės Vyriausybė ėmėsi įgyvendinti aštuonis iš dešimties Small Business Act principų. Tam tikros srities politikos iniciatyvų stokos nereikėtų automatiškai vertinti neigiamai, nes tai taip pat gali reikšti, kad esminės politikos priemonės jau įgyvendintos.

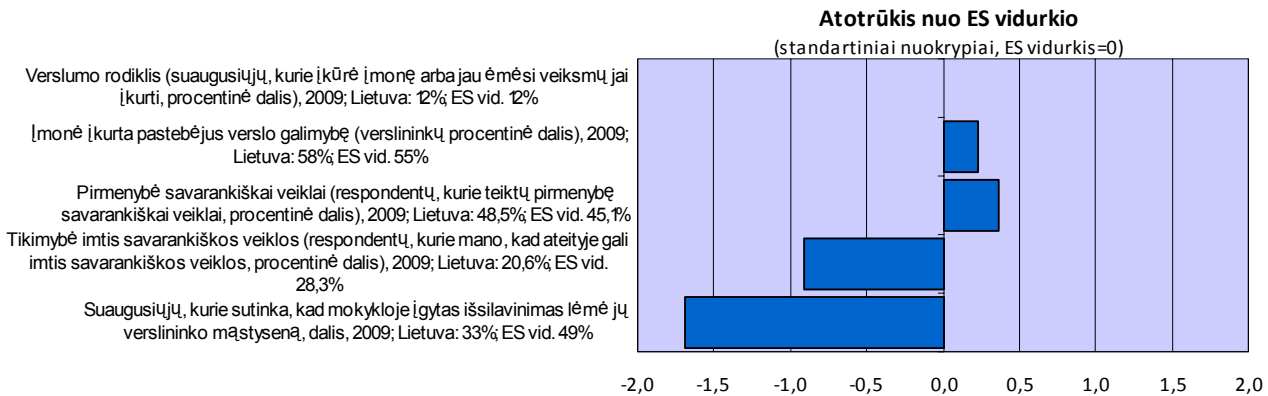
2010 m. ir 2011 m. pradžioje pagrindinis dėmesys buvo skiriamas verslumui, MVĮ poreikiais grindžiamam administravimui ir galimybei gauti finansavimą. Nors Vyriausybė nepatvirtino jokios konkrečios Small Business Act įgyvendinimo strategijos, kai kurių SBA principų įgyvendinimas Lietuvos nacionalinėje reformų programoje priskiriamas prie prioritetinių krypčių.

Lietuvos rodiklius lyginant su ES vidurkiu ir šalies ankstesnių metų rodikliais, matyti, kad daugumoje sričių Lietuva daro pažangą. Nors pagal daugumą rodiklių Lietuva atitinka ES vidurkį arba nuo jo atsilieka, pastaraisiais metais padėtis daugelyje sričių smarkiai pagerėjo.

SBA įgyvendinimo Lietuvoje rezultatai: faktinė padėtis ir per tam tikrą laiką įvykę pokyčiai (2005–2011 m.)⁵

I. Verslumas

Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį geresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Iš turimų verslumo rodiklių matyti, kad Lietuva šioje srityje neatsilieka nuo kitų Europos Sąjungos valstybių.

Pagal verslumo rodiklį padėtis Lietuvos verslo sektoriuje prilygsta ES vidurkiui (12%). Tačiau, palyginti su ES, Lietuvoje yra santykinai daugiau žmonių, kurie verslininkais tapo pastebėję galimybę imtis verslo, o ne spaudžiami būtinybės ar dėl geresnių alternatyvų stokos.

Beveik pusė su verslu nesusijusių gyventojų mano, kad verslas yra įdomi profesinės veiklos galimybė. Mažesnę jų dalis (20,6 %) taip pat mano, kad ateityje galėtų imtis savarankiškos veiklos, o tai leidžia manyti, kad, be bendro gyventojų požiūrio, imtis verslo jiems trukdo tam tikros praktinės kliūtys. Iš dalies tai gali būti susiję su tuo, kad gerokai mažesnė nei Europoje (49 %) Lietuvos suaugusių gyventojų dalis (33 %) mano, kad mokykla padėjo išugdyti jų iniciatyvumą ir veiklumą – savybes, kurios paprastai būdingos verslininkams ar įmonių savininkams.

Kalbant apie politiką, Lietuva įgyvendino kelias priemones verslo aplinkai gerinti.

2010 m. spalio 4 d. Švietimo ir mokslo ministerija pradėjo rengti Ekonomikos ir verslo mokymo programą bendrojo lavinimo vidurinėms mokykloms (11-oms ir 12-oms klasėms). 2011 m. įgyvendinus bandomuosius projektus, nuo 2011 m. rugsėjo 1 d. mokiniai jau galės mokytis pagal šią programą.

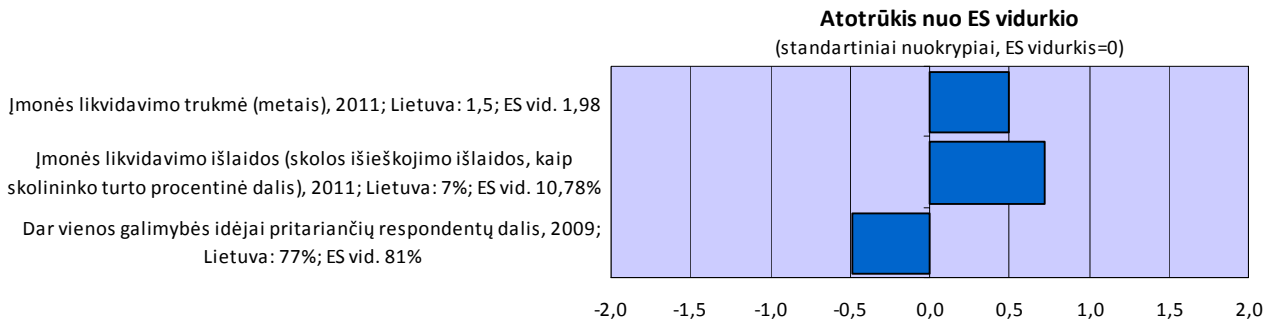
Lietuvos Respublikos Vyriausybė pradėjo įgyvendinti Lietuvos inovacijų 2010–2020 m. strategiją. Ūkio ir Švietimo ir mokslo ministerijoms teko užduotis parengti ir patvirtinti praktinių priemonių, kurios būtų taikomos etapais įgyvendinant minėtą strategiją, planus. Inovacijų strategijos tikslas – kurti kūrybingą visuomenę ir sukurti sąlygas verslumui ir naujovėms plėtoti.

2010 m. gegužės 27–28 d. Vilniuje surengtas svarbiausias renginys verslumo tema „Versli Lietuva“. Jo tikslas buvo pradėti Vyriausybės ir verslo bendruomenės dialogą su žmonėmis, kurie nori imtis verslo, ypač su jaunais ir darbą keičiančiais žmonėmis. Renginio metu išsamiai pristatytos smulkiojo ir vidutinio verslo plėtojimo sąlygos Lietuvoje, o žmonės buvo raginami žengti pirmuosius žingsnius verslo sektoriuje. Renginyje dalyvavo 3 000 žmonių.

2010 m. gegužės mėn. Ūkio ministerija ir Lietuvos verslo paramos agentūra (LVPA) paskelbė kvietimą teikti paraiškas dėl konkurencingumo ir ekonomikos augimo programos „Pradėk verslą“ projektų įgyvendinimo. Šiuo projektu siekta paskatinti verslumą kuriant naujas darbo vietas Lietuvoje. Įgyvendinant šią programą, mažosioms ir vidutinėms įmonėms ir asmenims, ketinantiems pradėti verslą, nemokamai suteikta devyni tūkstančiai valandų informavimo, konsultavimo ir mokymo paslaugų. Užbaigus projektą sukurtos 683 naujos darbo vietos, o mokymo ir konsultavimo paslaugos suteiktos iki 450 neseniai įsisteigusių įmonių.

2010 m. rugpjūčio 30 d. atnaujintas organizacijos „Lietuvos Junior Achievement“ (<http://www.lja.lt/naujas/en/about/about.htm>) ir Lietuvos Švietimo ir mokslo ministerijos bendradarbiavimo susitarimas. Ministerija remia praktinę „Lietuvos Junior Achievement“ patirtį rengdama mokytojų mokymo seminarus, skleidama informaciją apie geriausius švietimo institucijų ir verslo bendrovių bendradarbiavimo pavyzdžius. Pagal šį susitarimą taip pat mokyklose bus skatinama kurti mokomąsias mokinių bendroves, siekiant sukurti verslumui palankią aplinką, nes tai savo ruožtu skatina plėtoti aktyvias mokymo formas.

II. Dar viena galimybė

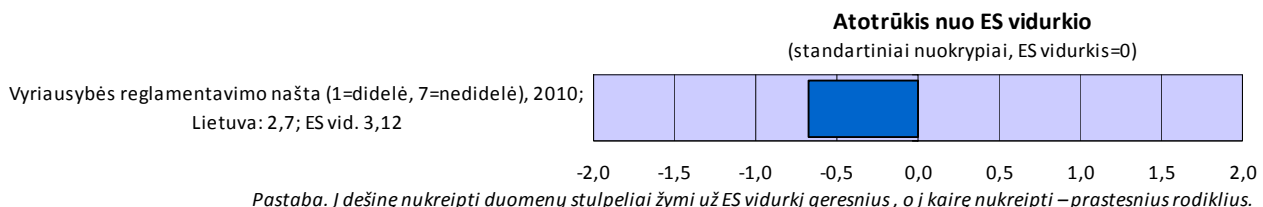
Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį geresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Pagal rodiklius, kuriais vertinamas principo „dar viena galimybė“ įgyvendinimas, padėtis Lietuvoje yra vidutinė. Panašu, kad Lietuvoje susiklosčiusios palyginti palankios sąlygos sąžiningiems verslininkams, kurie bankrutavo ir norėtų vėl viską pradėti iš naujo. Pagal įmonės likvidavimo trukmę (1,5 metų) ir susijusias išlaidas (7% skolininko turto) padėtis Lietuvoje yra geresnė nei 27 ES valstybių narių vidurkis. Palyginti su kitomis Europos šalimis, Lietuvos visuomenė šiek tiek mažiau tolerantiška verslą iš naujo pradedančių verslininkų atžvilgiu – kad anksčiau

bankrutavęs verslininkas pradėtų verslą iš naujo, linkę sutikti 77% lietuvių, palyginti su 81% europiečių.

Kalbant apie politiką, 2010 m. Lietuvos ūkio ministerija pradėjo rengti 2012–2020 m. Lietuvos verslumo skatinimo programą. Šiame plane taip pat bus numatyti veiksmai, kuriais bus siekiama užtikrinti, kad iš naujo verslą pradedančiams verslininkams būtų taikomos tokios pat sąlygos, kaip neseniai įmonę įkūrusiems verslininkams, įskaitant sąlygas įgyvendinant paramos programas.

III. Visų pirma galvokime apie mažuosius

Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį geresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Yra tik vienas rodiklis, pagal kurį galima vertinti principo „visų pirma galvokime apie mažuosius“ įgyvendinimą Lietuvoje, todėl negalima padaryti jokių apibendrinančių išvadų. Šis rodiklis rodo, kaip suvokiama įmonėms tenkanti vyriausybės administracinių reikalavimų, susijusių su leidimais ir ataskaitų teikimu, našta. Iš šio rodiklio matyti, kad Lietuvoje tą naštą jaučia daugiau verslininkų nei ES.

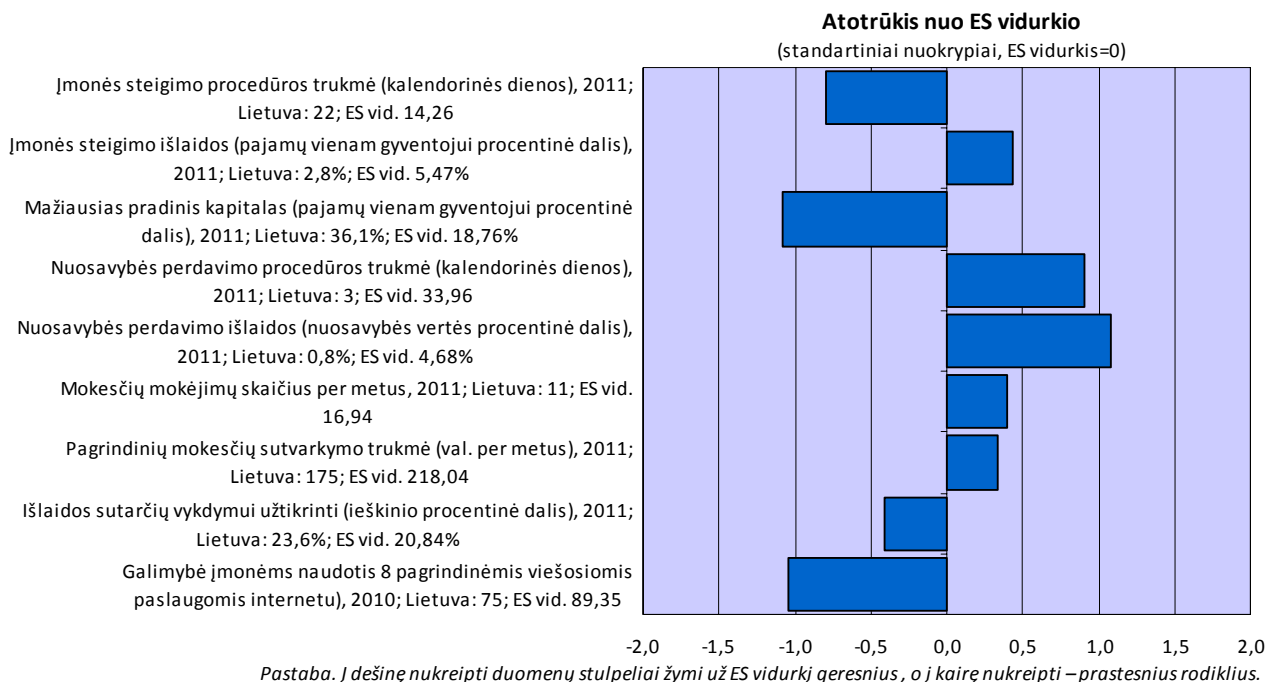
Kalbant apie politiką, 2010 m. spalio 14 d. buvo pasiūlyta mažinti įmonėms tenkančią administracinę naštą įgyvendinant Saulėtekio iniciatyvą pagal Vyriausybės nutarimą Nr. 1448 dėl Lietuvos Vyriausybės prioritetų 2011 m. Šiuo nutarimu siekiama iki 2011 m. pabaigos administracinę naštą prioritetinėse srityse sumažinti 30%.

2010 m. birželio mėn. Ūkio ministerija pradėjo vykdyti administracinės naštos mažinimo programą, siekdama įgyvendinti ES tikslą sumažinti administracinę naštą 25%.

Atsižvelgdama į Vyriausybės nutarimą Nr. 57, pagal kurį Lietuva kreipėsi į Europos Komisiją prašydama leidimo padidinti PMV mokėtojo registracijos ribinį dydį (2010 m. spalio 20 d.), Finansų ministerija paprašė inicijuoti reikiamus ES Tarybos sprendimus nuo 2012 m. sausio 1 d. padidinti Lietuvoje taikomą PVM mokėtojo registracijos ribinį dydį nuo 29 000 iki 45 000 EUR.

2010 m. įgyvendinant projektą „Verslo laiptai“ buvo analizuojami Europos verslo sąlygų gerinimo geriausios praktikos pavyzdžiai. Šio projekto tikslas – pašalinti kliūtis, kurios trukdo plėtoti verslą ir kurti naujas įmones. Įgyvendinus šį projektą, pateikti pasiūlymai įteisinti naują verslo formą ir paskatinti šeimos verslo plėtrą.

IV. MVĮ poreikiais grindžiamas administravimas

Pagal MVĮ poreikiais grindžiamą administravimą Lietuvos rodikliai panašūs į ES vidurkį. Tačiau atsižvelgiant į įmonės įsteigimo procedūros trukmę ir mažiausią pradinį kapitalą, siekiant pradėti verslą Lietuvoje (abu šie rodikliai didesni už ES vidurkį), Lietuva galėtų dar labiau pasistengti gerindama sąlygas neseniai įsikūrusioms įmonėms⁶.

Kiti svarbūs su kasdiene verslo veikla susiję rodikliai, kaip antai mokesčių mokėjimų skaičius ir trukmė, sutarčių įgyvendinimo užtikrinimo išlaidos, oficialios nuosavybės registracijos ir perdavimo procedūrų rodikliai, yra didesni už ES vidurkį arba į jį panašūs.

Viena iš sričių, kuriose Lietuva atsilieka nuo kitų ES valstybių narių, yra galimybė įmonėms internetu naudotis 8 pagrindinėmis viešosiomis paslaugomis (pvz., mokėti socialines įmokas, pelno mokestį ir PVM, įregistruoti naują įmonę, pateikti duomenis Statistikos departamentui, pateikti maitinės deklaraciją, gauti su aplinka susijusius leidimus ir įgyvendinti viešųjų pirkimų procedūras); Lietuvoje tai gali daryti 75 %, o ES – beveik 90 % įmonių.

Per praėjusius metus Lietuva įgyvendino daug priemonių, siekdama dar labiau pagerinti sąlygas MVĮ ir sumažinti palaikant ryšius su valdžios institucijomis joms tenkančią administracinę naštą.

Nuo 2010 m. I ketvirčio individualias įmones galima įsteigti naudojantis elektroninėmis priemonėmis (internetu) be notaro patvirtinimo. Uždarosios akcinės bendrovės

įsteigimo išlaidos sumažėjo 80–200 Lt iki 107 Lt. Nuo 2010 m. III ketvirčio uždarusias akcines bendroves pavieniai subjektai gali steigti internetu be notaro patvirtinimo. Bendrovės įsteigimo išlaidos sumažėjo 250–800 Lt iki 198 Lt. Bendrosios naujų įmonių registracijos procedūros buvo supaprastintos. Visos juridinių asmenų registracijos paslaugos laipsniškai perkeliama į internetinę erdvę. Dėl šios priežasties juridinių asmenų steigėjams nebereikia vykti į Juridinių asmenų registratūrą ir notarų biurą, todėl įsteigti įmonę yra pigiau.

Siekiant išvengti didėjančios naštos respondentams ir nebeprašyti MVĮ pateikti statistinės informacijos, kurią jau turi kitos valdžios institucijos, naudojami pažangesni statistikos vertinimo metodai ir kitų valstybės institucijų pateikti duomenys. Nuo 2010 m. I ketvirčio ketvirtiniai darbuotojų skaičiaus ir darbo užmokesčio rodikliai savivaldybės lygmeniu skaičiuojami naudojant Valstybinio socialinio draudimo fondo pateiktus duomenis ir atliekant darbo užmokesčio statistikos tyrimus gautus skaičius. Statistiniai duomenys apie nupirktus ir paskerstus galvijus ir naminius paukščius apskaičiuoti naudojant duomenis, kuriuos sukaupe valstybės įmonė „Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centras“.

Patbulinta verslo mokslinių tyrimų metodika. Dėl taikomos imčių sudarymo metodikos labai mažoms įmonėms (turinčioms iki keturių darbuotojų) reikia užpildyti ne daugiau kaip tris klausimynus, jeigu jų apyvarta yra

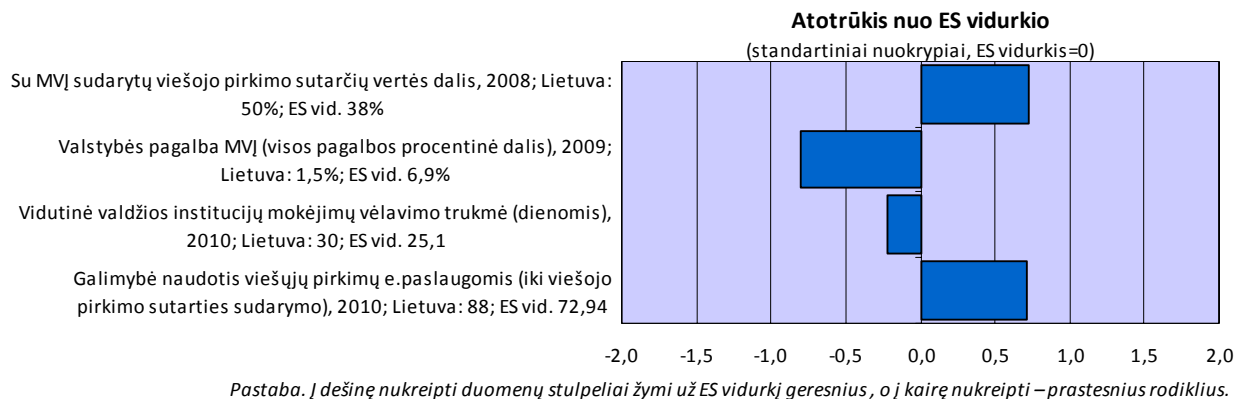
mažesnė nei 10 % visų pajamų iš tiriamos ekonominės veiklos dalis. Labai mažos įmonės, kurių apyvarta nesiekia 5 % šio rodiklio, į tyrimo imtis neįtraukiamos.

Siekiant užtikrinti, kad Paslaugų direktyva būtų įgyvendinta visapusiškai ir laiku, pateikta pasiūlymų dėl Lietuvos teisės aktų suderinimo su ES paslaugų direktyva. Ūkio ministerija, atlikusi išsamią Lietuvos teisės aktų peržiūrą, pateikė pasiūlymų dėl daugiau kaip 300 Paslaugų direktyvai neatitinkančių Lietuvos teisės aktų nuostatų

pakeitimo. 2010 m. Lietuvos parlamentas patvirtino 24 pasiūlymus.

Šiais teisės aktų pakeitimais siekiama sumažinti įmonėms išduodamų licencijų ir išmokų skaičių, supaprastinti leidimų ir licencijų išdavimo tvarką ir sumažinti kliūčių, kurios trukdo teikti paslaugas nemokamai. Bendras šių pakeitimų tikslas – sumažinti MVĮ keliamų diskriminacinių ir neproporcingų reikalavimų skaičių.

V. Valstybės pagalba ir viešieji pirkimai

Lietuvos rodikliai valstybės pagalbos ir viešųjų pirkimų srityje taip pat panašūs į ES vidurkį.

Lietuvoje su MVĮ sudaromų viešojo pirkimo sutarčių vertė sudaro didesnę visų viešojo pirkimo sutarčių vertės dalį nei ES (59 plg. su 38% ES), nors ši dalis tebėra mažesnė už jų indėlį į ekonomiką (64% bendros pridėtinės vertės). Šį geresnį santykinį veiklos rodiklį galėjo lemti tai, kad viešųjų pirkimų e. paslaugos Lietuvoje yra akivaizdžiai geriau prieinamos galimiems pirkėjams nei kitose ES šalyse.

Lietuvos mažosios įmonės, kaip dauguma mažųjų įmonių Europos Sąjungoje, labai mažai naudojasi valstybės pagalbos schemomis – 2009 m. jos pasinaudojo 1,5% visos pagalbos.

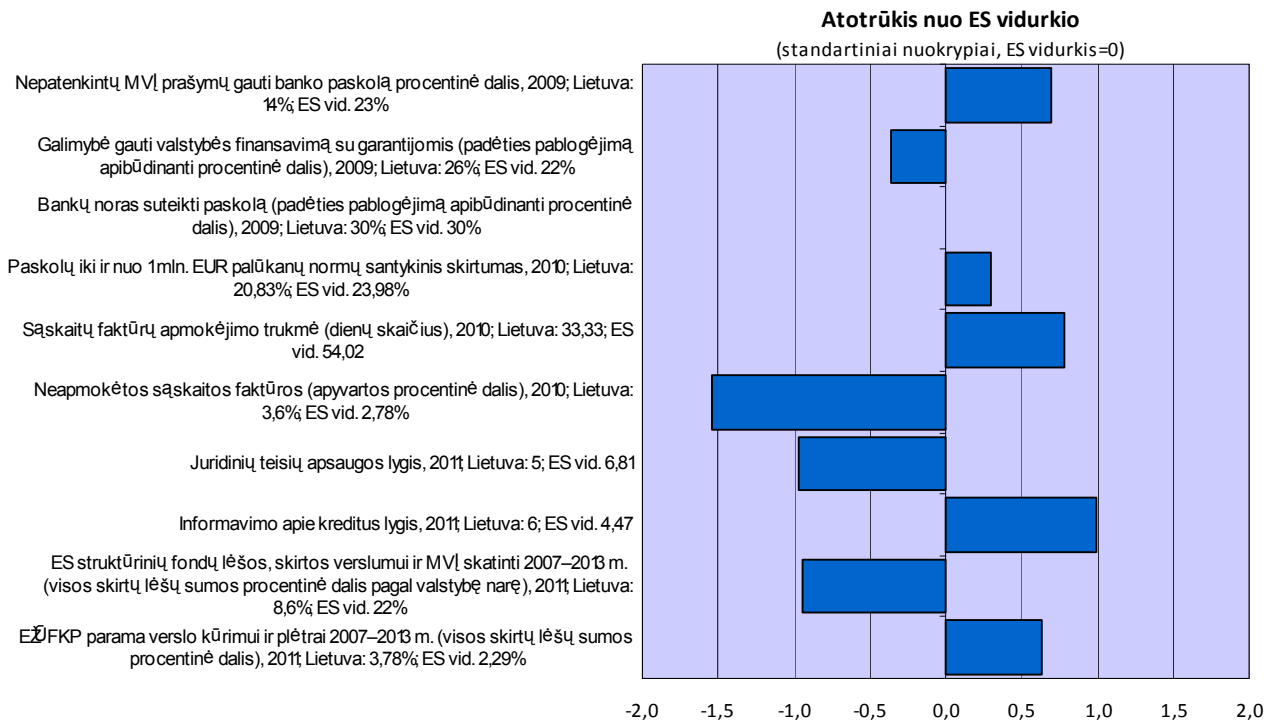
Kalbant apie politiką, 2010 m. toliau plėtotą Centrinę viešųjų pirkimų informacinę sistemą. Ši sistema teikia informaciją apie sutartis, kurias numatoma pasirašyti per metus. Prisijungus prie šios centralizuotos sistemos, galima susipažinti su visais dokumentais, kurie yra susiję su viešaisiais pirkimais, įskaitant techninių specifikacijų projektus ir pirkimo procedūrų aprašymus. Informaciją apie galimybę dalyvauti viešųjų pirkimų konkursuose teikia

Viešųjų pirkimų tarnyba (<http://www.vpt.lt>), šią informaciją taip pat galima rasti Centriniam viešųjų pirkimų portale (<http://cvpp.lt>).

Viešųjų pirkimų tarnyba paskelbė MVĮ skatinimo dalyvauti viešuosiuose pirkimuose rekomendacijas (Įsakymas Nr. 1S-139; Valstybės žinios Nr. 120-6167, 2010 m.). Jose pateikiami pasiūlymai perkančiosioms organizacijoms, kaip paskatinti MVĮ dalyvauti viešuosiuose pirkimuose, pvz., suskaidyti didelius pirkimus į dalis, nustatyti pagrįstus ir proporcingus kvalifikacijos reikalavimus, mažinti administracinę naštą ir užtikrinti, kad sutartiniai mokėjimai būtų atliekami laiku.

2010 m. balandžio 15 d. Viešųjų pirkimų tarnybos direktorius patvirtino Įsakymą Nr. 1S-54 dėl atvejų, kai vietoj kvalifikaciją patvirtinančių dokumentų perkančioji organizacija gali prašyti tiekėjų pateikti minimalių kvalifikacinių reikalavimų atitikties deklaraciją (Valstybės žinios, Nr. 46-2231, 2010 m.). Perkančiosios organizacijos privalo laikytis proporcingų kvalifikacijos reikalavimų.

VI. Galimybė gauti finansavimą

Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį geresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Nuo 2009 m. finansų krizė neigiamai veikė Lietuvos skolinimosi rinką, tačiau panašu, kad padėtis, susijusi su galimybe Lietuvoje gauti kreditą, pablogėjo ne taip smarkiai kaip visoje ES. Nepaisant to, pagal šią SBA sritį šalis vis dar atsilieka nuo ES vidurkio.

Palankesnę nei ES kreditų suteikimo aplinką rodo tai, kad, nors maždaug 40 % MVĮ savininkų pastebėjo, jog 2009 m. bankai buvo vis mažiau linkę suteikti paskolas, Lietuvoje buvo atmesta tik 14 % MVĮ prašymų suteikti paskolą, o ES – 23 %.

Be to, mažųjų įmonių kredito išlaidos (imant mažesnę nei 1 mln. EUR paskolą) yra maždaug 20 % didesnės už didesnių įmonių (kurioms paprastai reikia didesnių nei 1 mln. EUR paskolas), skirtumas yra mažesnis nei visose ES šalyse kartu, kur šis rodiklis siekia 22 %.

Vėluojančių mokėjimų sukeltos likvidumo problemos įvairiai veikia MVĮ: viena vertus, Lietuvos įmonių sąskaitos faktūros apmokamos greičiau nei kitose ES šalyse, kita vertus, skolininkų nesumokėtos sumos turi didesnę poveikį jų apyvartai, kurios 3,6 % tenka nurašyti.

Siekiant pagerinti padėtį šioje politikos srityje, nuo 2010 m. Lietuvoje buvo imtasi kelių **politikos priemonių**.

Vyriausybė skyrė lėšų, kad Lietuvoje veikiančios kreditų institucijos galėtų išduoti paskolas įmonėms:

mikrokreditus (iki 86 000 Lt), kurie gali būti išduodami MVĮ, mažas paskolas (iki 175 000 Lt), kurios gali būti išduodamos investicijoms ir (arba) apyvartiniam kapitalui finansuoti, mažas paskolas (iki 350 000 Lt), kurios gali būti išduodamos investicijoms ir (arba) apyvartiniam kapitalui finansuoti, ir paskolas per atvirą kreditų fondą (iki 1,5 mln. Lt ir 25 % banko lėšų), kuris suteikia galimybę pasirašyti atviros kredito linijos sutartis su pasirinktais bankais, kurie, priėmę sprendimą suteikti nustatytus reikalavimus atitinkantį kreditą (ne daugiau kaip 75 % kredito sumos), kreipiasi į UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA).

2010 m. Europos investicijų fondas (EIF) suteikė finansinę paramą Lietuvos įmonėms: su trimis bankais (SEB bankas, Šiaulių bankas ir bankas „Swedbank“) pasirašytos sutartys dėl paskolų MVĮ (2010 m. suteiktos 93 paskolos, kurių suma siekia 52,5 mln. Lt). Taip pat 2010 m. sausio 21 d. EIF skyrė daugiau kaip 27,6 mln. Lt „Verslo angelų fondui“. Be to, 2010 m. įsteigti du rizikos kapitalo fondai, kurių bendra įsipareigojimų suma 69 mln. Lt, iš jų 70 % skyrė kontroliuojantysis fondas *Jeremie*, kurį valdo EIF, o 30 % – privačios investicijų organizacijos.

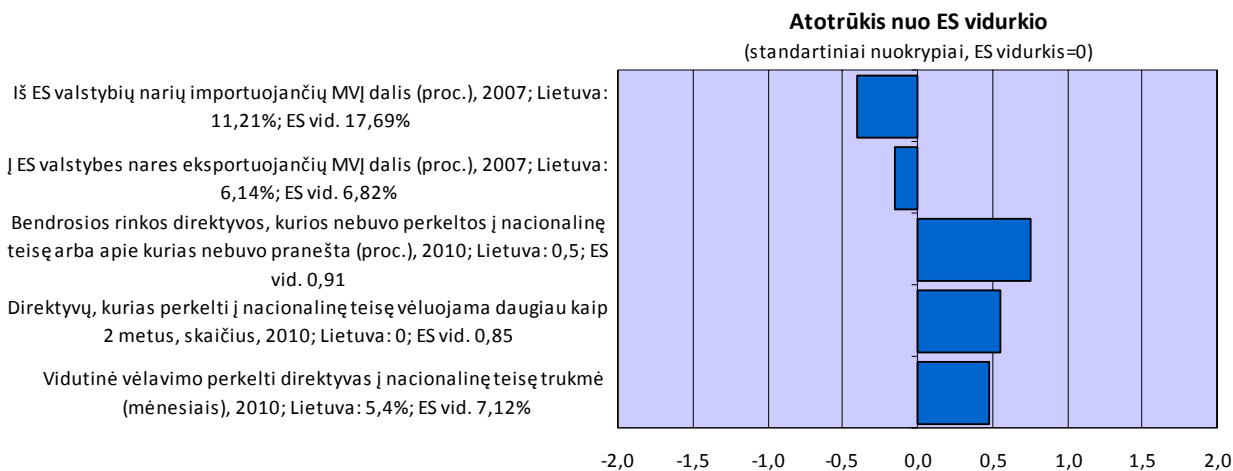
Nacionaliniai garantijų fondai padidinti nuo 50 iki 80 % 2010 m. MVĮ suteiktų paskolų. 2010 m. Nacionalinis garantijų fondas suteikė 449 garantijas už 133 832 mln. Lt. Paskolos su garantija taip pat gali būti naudojamos

palūkanoms kompensuoti (50 % sumokėtų palūkanų). 2010 m. MVĮ kompensuotos palūkanos už daugiau kaip 11 mln. Lt.

2010 m. siekiant paskatinti investicijas, verslumą ir naujų MVĮ kūrimąsi, įprastas pelno mokestis sumažintas nuo 20 iki 15%. Įmonės, kuriose dirba iki 10 žmonių ir kurių

pajamos apmokestinamoju laikotarpiu neviršija 500 000 Lt, 2010 m. gali teikti paraišką dėl 5% pelno mokesčio. 2010 m. įmonėms nereikia iš anksto mokėti pelno mokesčio, jeigu jų apmokestinamosios pajamos 2009 m. buvo ne didesnės kaip 1 mln. Lt.

VII. Bendroji rinka

Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį qeresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Pagal šio principo įgyvendinimą Lietuvos padėtis yra vidutinė, tačiau pavieniai šios srities rodikliai gerokai skiriasi.

Viena vertus, pagal vidaus rinkos teisės aktus ir ES teisės aktų perkėlimą į nacionalinę teisę Lietuvos pažanga spartesnė nei kitų ES valstybių narių.

Kita vertus, MVĮ Lietuvoje yra mažiau linkusios naudotis ES bendrąja rinka, kad galėtų išplėsti savo veiklą importuodamos savo produktus į kitas ES šalis ir eksportuodamos iš jų.

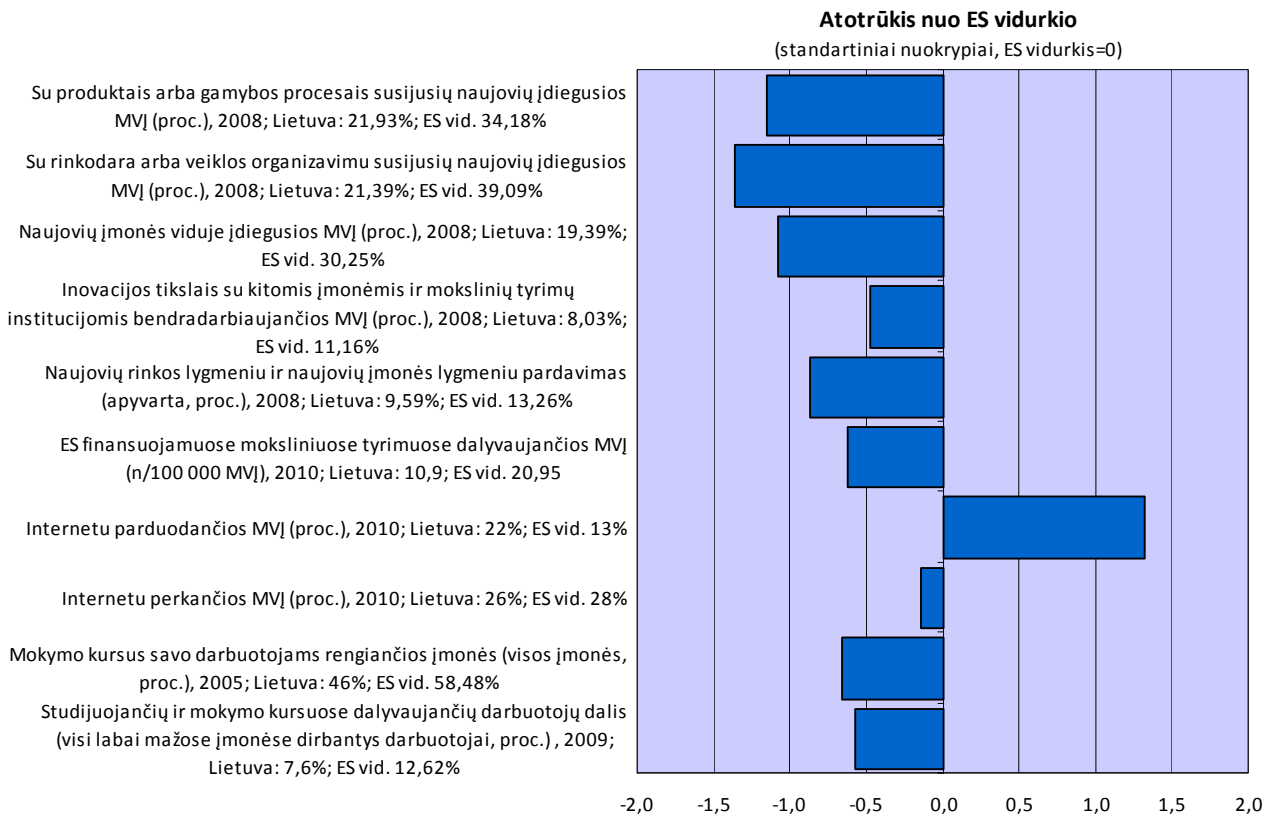
Kalbant apie politiką, 2010 m. sukūrus interneto portalą „Verslo Lietuva“ (<http://www.businesslithuania.com/>), atnaujinta Paslaugų ir produktų kontaktų centro informacinė sistema. Dėl to padidėjo paslaugų ir produktų kontaktų centro veiklos efektyvumas. „Verslo Lietuva“ ir jos veikla reklamuojami per Lietuvos ambasadų tinklą.

Informacija apie produktus, kuriems netaikomi suderinti ES teisės aktai, gaunami iš įvairių valstybinių institucijų.

Po metinio standartizacijos komiteto pirmininkų posėdžio (2010 m. gruodžio 23 d.) MVĮ neoficialiai ir naudojant informavimo priemones skatinamos kuo geriau pasinaudoti standartais ir pateikti savo pastabas dėl jų turinio. Numatyta surengti skatinimo ir informavimo kampanijas siekiant informuoti ir paskatinti naujus narius (ypač MVĮ atstovus) prisidėti prie nacionalinių standartų komitetų veiklos.

2010 m. liepos 21 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 1134 pradėta įgyvendinti MVĮ finansavimo programa „Process LT“. Šia schema siekiama paskatinti MVĮ įgyvendinti modernius valdymo metodus ir kokybės valdymo sistemas ir prisidėti prie produktyvumo ir eksporto augimo.

VIII. Įgūdžiai ir naujovės

Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį geresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Šioje srityje, kuri apima ir įgūdžius (mokymą), ir naujoves, Lietuva atsilieka nuo ES.

Pvz., šalies vertinimas pagal rodiklius, kuriais matuojamas naujovių diegimas MVĮ, yra mažesnis už vidurkį. Maždaug 22 % Lietuvos MVĮ įdiegė produktų arba gamybos procesų naujoves, 21 % – įdiegė su rinkodara ir veiklos organizavimo susijusias naujoves, o 20 % teigia, kad sukuria šias naujoves įmonės viduje.

Lietuvos MVĮ taip pat yra mažiau linkusios bendradarbiauti tarpusavyje inovacijos tikslais arba dalyvauti ES finansuojamose mokslinių tyrimų programose – pagal Septintąją bendrąją programą finansuojamuose projektuose dalyvavo tik 11 iš 100 000 MVĮ.

Išskyrus su naujovėmis susijusius rodiklius, Lietuvos MVĮ rezultatai jas vertinant kitais aspektais, kaip antai pagal IT parengtumą, kuris rodo galimybę parduoti ir pirkti produktus internetu, yra palyginti geri.

Rodikliai, pagal kuriuos vertinamas mokymo galimybių plėtojimas ir įgūdžių lavinimas, taip pat nesiekia bendro ES lygio: Lietuvos įmonių, savo darbuotojams rengiančių profesinio mokymo kursus, procentinė dalis yra mažesnė nei ES vidurkis (46 plg. su 58%), be to, Lietuvos labai

mažos įmonės yra mažiau nei tokios įmonės kitose ES šalyse linkusios užtikrinti, kad jų darbuotojai dalyvautų mokymosi visą gyvenimą veikloje. Kabant apie politiką, nuo 2010 m. Lietuvos ūkio ministerija teikia naujos formos paramą MVĮ – inovacinius čekius. Jais siekiama paskatinti įmones bendradarbiauti su mokslinių tyrimų institutais. 171 įmonei iš viso suteikia finansinės paramos už 0,58 mln. EUR. Lėšos skiriamos nacionaliniams institutams ir universitetams, kurie teikia mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros paslaugas verslo subjektams.

Ūkio ministerija taip pat teikia finansinę paramą MVĮ, siekdama apsaugoti jų intelektualines nuosavybės teises. Parama apima iki 95% išlaidų Europos arba tarptautiniams patentams įsigyti vadovaujantis Patentinės kooperacijos sutarties procedūromis. 2010 m. 43 tarptautinių patentų įsigijimui skirta 0,2 mln. EUR.

2010 m. Ūkio ministerija toliau įgyvendino programas MVĮ pajėgumams mokslinių tyrimų ir inovacijos srityje didinti: „Idea LT“, kuria siekiama plėsti mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklą verslo sektoriuje (tam skirta 10 mln. EUR), „Inoklaster LT“ ir Inoklaster LT+, kuriomis siekiama skatinti ir spartinti Lietuvos pramonės šakų ir sektorių bendradarbiavimą, siekiant padidinti Lietuvos

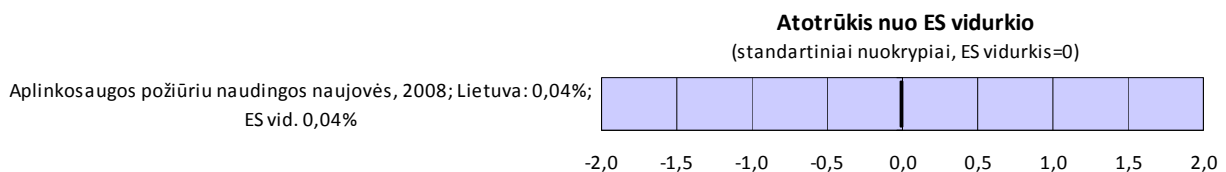
pramonės konkurencingumą tarptautinėje rinkoje (tam skirta 54 mln. EUR), ir „Inogeb LT-1“, kurios tikslas – gerinti aplinką žinių ir technologijų perkėlimui į verslo sektorių ir sudaryti sąlygas akademinės bendruomenės ir verslo sektoriaus bendradarbiavimui mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje (šiai programai skirta 2,9 mln. EUR).

2010 m. Ūkio ministerija toliau įgyvendino programas, kuriomis prisidedama prie MVĮ finansavimo, susijusio su verslumu, naujovėmis ir žiniomis: programa „E-Business LT“ įmonės skatinamos naudoti informacines

technologijas, kurios padeda sukurti palankias sąlygas įmonių produktyvumui ir eksportui didinti (šiai programai skirta 19 mln. EUR); programa „Process LT“ įmonės skatinamos taikyti modernius valdymo metodus ir sistemas (šiai programai skirta 1,35 mln. EUR).

O 2010 m. buvo sukurta operacinė elektroninių parašų infrastruktūra. Sertifikavimo paslaugų teikėjai sertifikatus išdavė daugiau kaip 500 000 asmenų (įskaitant MVĮ atstovus). Naudojant šiuos sertifikatus galima teikti paslaugas ir jomis naudotis.

IX. Aplinka

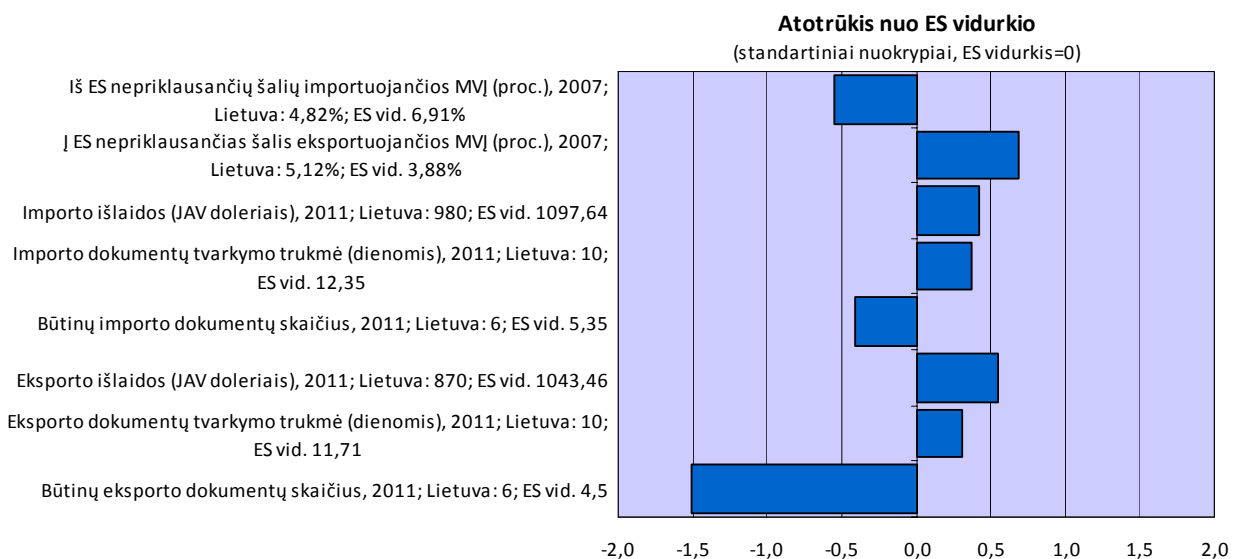

Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį geresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Yra tik vienas rodiklis, pagal kurį galima vertinti, kaip šalis įgyvendina šį SBA principą, t. y. MVĮ, kurios kuria įmonei ir (arba) galutiniam naudotojui skirtas aplinkai naudingas naujoves, dalis. Todėl jo nepakanka, kad būtų galima padaryti apibendrintas išvadas.

Kalbant apie politiką, 2010 m. ir 2011 m. I ketvirtyje jokios informacijos apie šioje srityje įgyvendintas reikšmingas priemones nepateikta.

X. Internacionalizacija

Pastaba. Į dešinę nukreipti duomenų stulpeliai žymi už ES vidurkį geresnius, o į kairę nukreipti – prastesnius rodiklius.

Lietuvos vertinimas pagal turimus internacionalizacijos vertinimo rodiklius panašus į ES vidurkį.

Tačiau tokius rezultatus daugiausia lemia bendrosios pagrindinės sąlygos prekybai plėtoti; jie neparodo Lietuvos MVĮ, kurios faktiškai eksportuoja produktus į trečiąsias

šalis arba importuoja iš jų, procentinės dalies, kuri tebėra palyginti maža.

Atsižvelgiant į bendrą būtinų eksporto ar importo dokumentų skaičių, panašu, kad Lietuvoje yra akivaizdžiai mažiau biurokratinių kliūčių nei kitose šalyse. Tačiau tai neturi jokios teigiamos įtakos nei prekybos dokumentų tvarkymo trukmei, nei su tuo susijusioms išlaidoms.

Eksporto ar importo dokumentų tvarkymo išlaidos ir trukmė panašios į ES vidurkį.

Kalbant apie politiką, 2010 ir 2011 m. I ketvirtyje jokios informacijos apie šioje srityje įgyvendintas reikšmingas priemones nepateikta.

Geroji patirtis

Siekdami parodyti, kokių veiksmų Vyriausybė imasi, skatindama MVĮ, pateikiame gerosios patirties pavyzdį.

Prie laikotarpio nuo 2010 iki 2011 m. I ketvirčio geriausios praktikos pavyzdžių priskiriamas organizacijos „Lietuvos Junior Achievement“ ir Lietuvos švietimo ir mokslo ministerijos bendradarbiavimo susitarimas ir verslo aplinkai gerinti skirtas projektas „Verslo laiptai“.

Bendradarbiavimo susitarimu remiamas mokinių mokomųjų bendrovių kūrimas mokyklose. Tai yra ypatinga galimybė mokiniams mokyklose įsteigti ir plėtoti savo nuosavą verslą, siekiant atlikti mokomuosius verslo srities eksperimentus. Įsteigdami laikiną akcinę bendrovę ir ją valdydami, mokiniai įgyja praktinių verslo žinių ir taiko ekonomikos koncepcijas. 2009–2010 mokslo metais Lietuvos mokyklose buvo įsteigta daugiau kaip 100 mokomųjų bendrovių. Daugiau kaip 20 000 mokinių iš 250 Lietuvos bendrojo ir profesinio lavinimo mokyklų mokėsi pagal įvairias organizacijos „Lietuvos Junior Achievement“ mokymo programas.

Apie SBA faktų suvestines

Small Business Act (SBA) faktų suvestines rengia [monių ir pramonės GD, rengdamas MVĮ veiklos rezultatų apžvalgą, kuri yra pagrindinė su MVĮ susijusių klausimų ekonominės analizės priemonė. Jose pateikiami naujausi statistiniai duomenys ir informacija apie politikos strategijas, įgyvendinamas 27 ES valstybėse narėse ir dar 10 ES nepriklausančių valstybių, kurios taip pat prisideda prie ES [Konkurencingumo ir inovacijų bendrosios programos](#) (CIP) įgyvendinimo. Kasmet rengiamos faktų suvestinės padeda susisteminti turimą informaciją, siekiant įvertinti MVĮ politiką ir stebėti SBA įgyvendinimą. Jose dokumentuojama faktinė padėtis ir daroma pažanga. Šios suvestinės nėra valstybių narių politikos strategijų vertinimas, tačiau jas galima laikyti papildomu informacijos šaltiniu įrodymais grindžiamam informuotumui apie politikos strategijas didinti. Pvz., faktų suvestinėse kalbama tik apie tas politikos priemones, kurias vietos MVĮ politikos ekspertai laiko svarbiomis. Jose neatsižvelgiama (ir neįmanoma atsižvelgti) į visas priemones, kurių Vyriausybė ėmėsi per ataskaitinį laikotarpį. Daugiau informacijos apie įgyvendinamas politikos strategijas galima rasti duomenų bazėje, prie kurios galima prisijungti apsilankius SPR interneto svetainėje. Žr. išnašas kitoje pusėje.

Daugiau informacijos

MVĮ veiklos rezultatų apžvalga:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm

Small Business Act:

http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/index_en.htm

Europos smulkiojo verslo portalas:

http://ec.europa.eu/small-business/index_en.htm

Entr-SPR@ec.europa.eu

¹ Rengiant 2010–2011 m. SBA faktų suvestines ypač daug prisidėjo Isproje (Italija) įsikūręs Europos Komisijos Jungtinių tyrimų centras (JRC). JRC iš esmės patobulino metodiką, statistinio duomenų aibės apdorojimo metodus ir vaizdinį duomenų pateikimą faktų suvestinėje.

² Šios trys kreivės rodo kintamųjų pokytį per tam tikrą laiką. Kreives, kuriose 2003 m. pažymėti kaip atskaitos metai su nustatyta verte „100“, sudaro kiekvienų metų nuo 2003 m. indekso vertės. Nuo 2008 m. kreivėse pateikiami pokyčio per tam tikrą laiką įverčiai, apskaičiuoti remiantis verslo struktūrinių statistinių duomenų bazės (Eurostato) 2003–2007 m. duomenimis. Šiuos įverčius pateikė „Cambridge Econometrics“. Duomenys susiję su vadinamąja verslo ekonomika, kuri apima pramonės, statybų, prekybos ir paslaugų sektorius (NACE Red. 1.1 C–I, K dalys). Šie duomenys neapima įmonių, kurios veiklą vykdo žemės ūkio, miškininkystės, žuvininkystės arba daugiausia ne rinkos paslaugų, kaip antai švietimo ir sveikatos priežiūros, sektoriuose. Išsamią informaciją apie taikomą metodiką galima rasti http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/index_en.htm.

³ SBA dviejų matmenų schemoje pažymėta atitinkama kiekvienos šalies pozicija ES vidurkio atžvilgiu pagal skirtingas SBA sritis. Pavienės vertės rodo visų su šia sritimi susijusių rodiklių vidurkius. Schemos skalės spektras – nuo „0“ (minimumas, arba „blogiausias tarp ES-27“) iki „1“ (maksimumas, arba „geriausias tarp ES-27“). ES vidurkis išsidėstęs tarp šių dviejų ekstremumų ir schemoje pažymėtas kaip pilka juosta. Dėl duomenų stokos 9 principo („Aplinka“) vidurkis nepažymėtas nė vienos šalies schemoje.

⁴ Šioje SBA faktų suvestinėje pristatomos politikos priemonės gali būti tik dalis tų priemonių, kurias Vyriausybė įgyvendino 2010 m. ir per pirmus tris 2011 m. mėnesius. Šias priemones atrinko šalies MVĮ politikos ekspertas, sudaręs sutartį su „Ecorys“ (įmonių ir pramonės GD pagrindinis rangovas rengiant 2010–2011 m. faktų suvestines). Ekspertų buvo prašoma atrinkti tik tas priemones, kurios, jų nuomone, buvo svarbiausios, t. y. turėtų turėti didžiausią poveikį konkrečiai SBA sričiai. Išsamus priemonių, kurias ekspertai atrinko rengiant šių metų faktų suvestines, sąrašas bus paskelbtas kaip politikos strategijų duomenų bazė šalia faktų suvestinių įmonių ir pramonės GD interneto svetainėje,

⁵ Kvadrantinėje schemoje pateikiamos dvi duomenų aibės: visų pirma remiantis vėliausių metų, apie kurios sukaupta informacija, duomenimis schemoje pavaizduota faktinė padėtis. Ši informacija pažymėta išilgai X ašies, apskaičiavus ES-27 paprasto, ne svertinio aritmetinio vidurkio standartinius nuokrypius. Dvi vertikalios punktyrinės linijos žymi ES vidurkį. Antra, kvadrantinėje schemoje pavaizduotas pokytis per tam tikrą laiką, t. y. 2005–2011 m. bendras metinio augimo koeficientas. Šioje kvadrantinėje schemoje pateikiami pavienių rodiklių, kurie sudaro įvairių SBA sričių vidurkius, augimo koeficientai. Taigi, tam tikro SBA srities vidurkio vieta kuriame nors iš keturių kvadrantų parodo ne tik faktinę padėtį, kurioje vietoje pagal šią SBA sritį tam tikra šalis yra, atsižvelgiant į likusias ES valstybes nares tam tikru laiko momentu, bet ir pažangą, padarytą laikotarpiu nuo 2005 iki 2011 m.

⁶ Su neseniai įsteigtomis įmonėmis susiję rodikliai pagrįsti Pasaulio banko duomenimis. Išsamią informaciją apie taikomą metodiką galima rasti ataskaitoje „Doing Business 2011“, kuri skelbiama <http://www.doingbusiness.org/>. Reikėtų atkreipti dėmesį, kad šie nustatyti faktai skiriasi nuo susijusių skaičių, kuriuos valstybės narės pateikė tiesiogiai, teikdamos duomenų apie savo šalį ataskaitas, pagal kurias 2010 m. įmonės įsteigimo procedūros trukmė Lietuvoje buvo 17,4 dienos, o įmonės įsteigimo išlaidos siekė 115 EUR. Daugiau informacijos galima rasti http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/business-environment/start-up-procedures/index_en.htm.